

неверни гнезда на засада и смърт, скрити в букети от разкошна зеленина“ – пише Димов в пътеписа. Ирина вижда как „...по непристъпните места, в скалите до самото шосе зееха бункери - мрачни дупки, неверни гнезда на засада и смърт, скрити в букети от разкошна зеленина.“ Още един пример: „Полето става каменисто и безплодно. Мочури с блатна растителност, тръни с бели цветове и тъжна, изгоряла от слънцето тръстика. Почват възвишенията. Отвесни, сивозелени скали, долина, подобна на каньон, в дъното на която тече река“ („Субтропични брегове“) и: „Полето ставаше каменисто и безплодно, тук-там се виждаха мочури и блатна растителност, тръни с бели цветове и тъжна, изгоряла от слънцето тръстика, а после се зареждаха ниски възвишения с отвесни сивозелени скали. Шосето минаваше през долина, подобно на каньон, в дъното на който течеше река.“ („Тютюн“)

Ако Димов не беше посетил сам Беломорието и не беше написал своя пътепис, едва ли щеше да отдели толкова място в романа си за едно пътуване, което няма особена сюжетна функция, а не доизгражда или обогатява изчерпаните вече като характери, психика и поведение герои. Щеше да бъде по-лаконичен, едва ли щеше да ги разхожда опуштошени и душевно разрушени по венециански крепости, музеи и египетски гробници.

Но тук, в „Тютюн“, из Беломорието се разхождат не Костов, Ирина и фон Гайер. Те са безстрастни към заобикалящото ги, уморени от всякаква гледка, рушат красотата и умъртвяват багрите със смразено от досада сърце. Разхожда се Д. Димов. За да изживее отново своя несбъднат блян по Юга. Някъде това негово присъствие се експлицира много ясно: „Къде остана блясъкът на Юга? Между смокините и наровите на Тасос мислех за София, а ето че тук почвам да копнея за острова...“ – споделя той в пътеписа и ние му вярваме. Но когато влага същите мисли и вълнения у завръщащата се Ирина, която е достигнала дъното на своята безнадеежност, разбираме, че отново мисли и се вълнува самият писател: „Обзе я тъга към отлитащия блясък на юг. Между смокините и наровите на Тасос искаше да се върне в Чамкория, а тук почваше да копнее за острова.“

И все пак къде е голямата разлика между „Субтропични брегове“ и „беломорските страници“ от „Тютюн“? Преди всичко в категоричния социален дискурс на тези страници, характерен за